

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ*

του κ. Κωνσταντίνου Χολέβα,
πολιτικού επιστήμονος

(γ' μέρος)

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἔχουμε τὸ παράδειγμα -ἐπειδὴ μερικοὶ λένε ἡ Γαλλία, τὸ οὐδετε-

ρόθηρο σκολεῖο...- μὰ ἡ Γαλλία εἶναι ἡ ἑξαίρεση. Εἶναι ἓνα λάθος τῆς Ἱστορίας. Εἶναι μία χώρα ἡ ὁποία ἔφτιαξε κράτος πολεμώντας ἔναντιὸν τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας, τὸ 1789. Ἐμεῖς τί φταῖμε; Ἐμεῖς κάναμε κράτος πολε-

* Ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία του στό Σεμινάριο Ὁρθόδοξου Πίστεως, πού γίνεται κάθε Κυριακή στό Ἐνοριακό Κέντρο τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ ὁμωνύμου προαστείου, ἀπό 11.30' π.μ. ἕως 1 μ.μ.

Στό τέλος τῆς πολύμηνης, πολύπονης δοκιμασίας τῆς εἶπε μιά στιγμή στά παιδιά της: «Γιατί παιδιά μου μᾶς ἀγαπάει τόσο πολύ ὁ Κύριος;». Μέσα στους πόνους τῆς καί τήν ἀγωνία τῆς εἶχε ἔντονη τήν παρουσία τοῦ Κυρίου μας, βρισκόνταν συνεχῶς στήν ἀγκαλιά Του κι αὐτό τῆς ἔφερε ἀνείπωτη χαρά στήν πιό δύσκολη ὥρα τῆς ζωῆς τῆς, ὅπως καί κάθε ἀνθρώπου.

Ἦταν Μεγάλο Σάββατο, βράδυ, τρεῖς μέρες πρὶν τήν κοίμησή της. Ἐμπιστευτικά μου εἶπε κάτι, πού ἔμεινε στήν καρδιά μου ὡς τώρα πολύτιμο μυστικό. Ὁ πατήρ Ἀντώνιος εἶχε καθιερώσει στίς κηδεῖες νά προσφέρουν ὅσοι θέλουν ἀντί λουλουδιῶν χρήματα γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ ποιμαντικοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἔργου. Ἡ πρεσβυτέρα μου ζήτησε νά διαθέσει ἡ Π. Ε. Γ. ἓνα ποσό ἀπό τά χρήματα πού θά μαζευτοῦν στήν κηδεῖα τῆς γιά φιλανθρωπικούς σκοπούς. Ἀμέσως μετά προσπάθησε νά κάνει τό σταυρό της. Τή βοήθησα νά μὴν πονέσει τό σπασμένο ἀπό τήν ἀρρώστια χέρι της. Μόλις τελείωσε εἶπε μέ ἀνακούφιση «Δόξα Σοι ὁ Θεός» καί χαμογέλασε κοιτάζοντας βαθιά στόν οὐρανό ἀπό τό παράθυρο.

Ζήτησε καί κάτι ἄλλο σάν τελευταία της ἐπιθυμία. Νά βάλουν ὅταν θά τήν ἐτοιμάσουν γιά τό τελευταῖο ταξίδι της, νά κρατᾶ στά χέρια της τόν ξύλινο σταυρό, πού δέν τόν εἶχε ἀποχωριστεῖ ποτέ. Εἶπα μέσα μου, ὅταν εἶδα τό σταυρό ἀνάμεσα στά ἀσάλευτα χέρια της:

«Ἐσύ Κυρά μας, δέν ἔχεις ἀνάγκη κάποιου σημείου ἀναγνώρισης γιά νά σοῦ ἐπιτραπεῖ ἡ εἴσοδος. Γιά σένα οἱ θύρες τοῦ Παραδείσου θά εἶναι ὀλάνοικτες καί ἄγγελοι χαρούμενοι θά σέ ὑποδεχτοῦν. Καί θά σέ περιμένει ὁ πατήρ, μέ τό Σταυρό στό χέρι καί φορεμένο τό πετραχήλι, νά σέ ὀδηγήσει στόν Δεσπότη Χριστό. Εὐλογημένη στιγμή. Γι' αὐτή τή στιγμή ἐτοιμάστηκες σ' ὅλη τήν ἐπίγεια ζωή σου, γιά ν' ἀπολαύσεις αἰώνια τόν Παράδεισο, ὅπου τῶν ἐορταζόντων ὁ ἦχος εἶναι ἀκατάπαυστος καί ἀπέραντος ἡ ἡδονή τῶν καθορώντων τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου τό ἄρρητον κάλλος».

«Σέ παρακαλοῦμε, Πρεσβυτέρα, τώρα πού ἔχεις παρησία ἐνώπιον τῆς μητέρας τοῦ Κυρίου μας νά προσεύχεσαι καί νά πρεσβεύεις γιά μᾶς τούς ἀμαρτωλούς νά μᾶς συγχωρήσει καί νά μᾶς ἐλεήσει ὁ Κύριος».

Υ. Γ. Τό φτωχό αὐτό ἄρθρο δέν ἔχει αὐστηροῦς κανόνες δομῆς τῶν κειμένων, ὅπως μᾶς τοῦς ἐδίδαξαν οἱ περίφημοι Ἑλληνιστές Διδάσκαλοι τῆς ἐποχῆς μου. (Τό εἶδος αὐτό τείνει δυστυχῶς νά ἐκλείψει τοῦτο τόν καιρό).

Ταπεινά προσπάθησα νά προσφέρω λίγα ρινίσματα ἀπό τή χρυσοφόρα καρδιά τῆς πρεσβυτέρας Ἀντωνίας Ἀλεβιζοπούλου, ἡ ὁποία ὑπῆρξε γιά ὅσους εἶχαμε τήν τύχη νά τήν γνωρίσουμε, πηγὴ παρηγοριᾶς καί καρτερίας στήν πορεία τῆς ζωῆς μας.

μώντας χέρι με χέρι με τὸν παπὰ καὶ με τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸ γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη πίστη καὶ οἱ ἀγωνιστές μας ἤθελαν νὰ κάνουν ἓνα κράτος ποὺ οἱ ἴδιοι λένε, τὸ ἤθελαν Ὁρθόδοξο. Γιατί νὰ πάρω τὸ πρότυπο τοῦ Γάλλου ἐπαναστάτη, ὁ ὁποῖος εὑρίσκει παπὰ καὶ τοῦ ἔβαζε μία πέτρα στὸ λαιμὸ καὶ τὸν ἔπνιγε, σ' ἓνα κλῖμα φανατικοῦ ἀθεϊσμοῦ, ποὺ ἄλλαξαν καὶ τοὺς μῆνες γιὰ νὰ μὴν εἶναι Χριστιανικοὶ καὶ τὸ ἐορτολόγιο, γιὰ μία δεκαετία;

Πάμε καὶ στὴ Γερμανία. Γιατί, δηλαδή, πρέπει νὰ πάρω τῆς Γαλλίας, τὸ μοναδικὸ στὴν Εὐρώπη παράδειγμα; Στὴ Γερμανία τὰ βιβλία γιὰ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν τὸ γράφουν οἱ ἴδιοι οἱ Ἐκκλησίες. Δηλαδή, οἱ δύο, οἱ ἐπικρατοῦσες: στὸ Νότο ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ, στὸ Βορρᾶ ἡ Λουθηρανικὴ. Καὶ διὰ νόμου ἡ ἐκκλησία ἔχει δικαίωμα ὄχι μόνο νὰ γράφει τὰ βιβλία ἀλλὰ νὰ ἐλέγχει καὶ τοὺς διδάσκοντες. Στὴν Ἑλλάδα, τόλμησε ἡ Ἐκκλησία –ἡ ὁποία ἔχει δικαίωμα, βάσει τοῦ Νόμου νὰ ἔχει λόγο γιὰ τὸ δογματικὸ περιεχόμενο τῶν Θρησκευτικῶν, τῶν βιβλίων τῶν σχολικῶν- τόλμησε, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία νὰ πεῖ τὴν ἀποψὴ της κι ἀμέσως βγήκαν κάποιοι νὰ ποῦν «μιλάει ἡ Ἐκκλησία, ἀφορίζει...». Δὲν ἀφορίζει, τὸν λόγο της θὰ πεῖ. Ἔχει δικαίωμα τὸ ὁποιοδήποτε σωματεῖο στὴν Ἑλλάδα νὰ βγάξει ἀνακοινώσεις, νὰ ἔχει ἀπόψεις... Δὲν θὰ μιλήσει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος γιὰ τὰ βιβλία τῶν Θρησκευτικῶν;

Κι ὁμολογῶ ὅτι με πῆραν καὶ φίλοι θεολόγοι καὶ μοῦ εἶπαν «μά, στὸ βιβλίο τῆς Β' Γυμνασίου λέει “Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Μαρίας”». Μά, πρὸς Θεοῦ, τόσο κακὸ ἦταν νὰ πεῖ «...τῆς Θεοτόκου»; Στῆς Γ' Γυμνασίου ἀφαιρέθηκαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες! Μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι οἱ σελίδες πρέπει νὰ εἶναι 150 ὅλες κι ὅλες. Μά, αὐτὸ ἦταν τὸ πρόβλημα; Κόψε μία εἰκόνα, κόψε κάτι ἄλλο ἀπ' τὸν πρόλογο. Δηλαδή, οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ἔπρεπε νὰ φύγουνε γιὰ νὰ εἶναι 150. Κι ἂν ἦταν 152 σελίδες, δηλαδή, τί ἔγινε; Χάθηκε ὁ κόσμος, με τὶς σελίδες;

Μαθαίνω με χαρὰ, ὅτι ὑπάρχουν στὸ Δημοτικὸ καινούργια βιβλία Θρησκευτικῶν τὰ

ὁποία ἔχουν ἀξιόλογα στοιχεῖα. Ἡ συζήτηση ποὺ γίνεται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἀφορᾶ στὴν κριτικὴ ποὺ ἔγινε προσφάτως γιὰ τὰ βιβλία τῶν τριῶν τάξεων τοῦ Γυμνασίου. Τὸ λέω αὐτὸ ἐπειδὴ κάποιοι ἄνθρωποι ποὺ ἔγραψαν βιβλία γιὰ τὸ Δημοτικὸ μοῦ εἶπαν «μὴ μας βάζετε κι ἐμᾶς στὸ ἴδιο τσουβάλι. Ἐμεῖς προσπαθήσαμε νὰ γράψουμε κάποια βιβλία ποὺ νὰ ἔχουν Ὁρθόδοξο περιεχόμενο». Δὲν ἀντιλέγω, σαφῶς θὰ ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι ποὺ κάνουν καλὴ δουλειά. Ὅμως, ὅταν βλέπεις τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες νὰ βγαίνουν ἀπ' τὸ σχολικὸ βιβλίο ἢ ὅταν ἀκοῦς «ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Μαρίας» καὶ θεολόγος νὰ μὴν εἶσαι, ἀπλὸς πιστὸς νὰ εἶσαι, λὲς «κάτι δὲν πάει καλά».

Ἔρχομαι καὶ στὸ θέμα τῆς Ἱστορίας, διότι τὸ θέμα μας εἶναι: «Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμὸς στὴ ζωὴ καὶ στὰ βιβλία τοῦ σχολείου». Τὸ Σύνταγμα ὁμιλεῖ καὶ γιὰ ἐθνικὴ συνείδηση, τὴν ὁποία πρέπει νὰ καλλιεργεῖ ἡ παιδεία. Καὶ τὸ Εὐρωπαϊκὸ ἀκόμη σύνταγμα ποὺ δὲν ἔχει ψηφιστεῖ –καὶ μπορεῖ ποτὲ νὰ μὴν ψηφιστεῖ- λέει ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση σέβεται τὴν ἐθνικὴ καὶ πολιτιστικὴ ταυτότητα τῶν λαῶν ποὺ τὴν ἀποτελοῦν.

Μὲ δυὸ τρόπους τὸ σχολεῖο μπορεῖ νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἐθνικὴ συνείδηση: 1) Μὲ τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας, –βεβαίως καὶ με τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ καὶ με ἄλλα μαθήματα, ἀλλὰ κυρίως με τὴν Ἱστορία. Ἀφήστε, τὴν Γεωγραφία τὴν ἔχουν διαλύσει. Τὸ παιδὶ δὲν ξέρει ποὺ εἶναι ἡ Λάρισα καὶ μαθαίνει 5 σελίδες, πὼς κάνουν οἱ Ἑσκιμῶι τὰ ἰγκλού! Ἐν πάσῃ περιπτώσει, δὲν ξέρουμε γιατί χρειάζεται αὐτό, ἀλλὰ, τὴ Λάρισα δύσκολα θὰ τὴν βρεῖ στὸ χάρτη. Ἡ Ἱστορία, λοιπόν, εἶναι τὸ βασικὸ μάθημα ποὺ καλλιεργεῖ ἐθνικὴ συνείδηση. Ἄλλοι τρόποι εἶναι: Ἐθνικὲς γιορτὲς καὶ βεβαίως οἱ παρελάσεις. Ξεκινᾶμε ἀπὸ τὶς παρελάσεις: μᾶς λένε ὀρισμένοι, κάθε φορὰ ποὺ ἔχουμε 28 Ὀκτωβρίου, 25 Μαρτίου ὅτι εἶναι κατάλοιπο τῆς δικτατορίας Μεταξᾶ οἱ μαθητικὲς παρελάσεις. Σᾶς πληροφορῶ ὅτι γιὰ μία ἀκόμη φορὰ ὅλοι αὐτοὶ πιάνονται ἀδιάβαστοι. Ὅπως μᾶς ἔλεγαν ὅτι τὸ θρησκευμα

στὶς ταυτότητες τὸ ἔφεραν οἱ Γερμανοὶ καὶ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα βγῆκε Μητροπολίτης ἢ Βουλευτὴς στὴν τηλεόραση μὲ ταυτότητα τοῦ 1918 -ποὺ εἶχε θρήσκευμα- καὶ πάλι ψεύδονται. Ἔχω βρεῖ κι ἂν εἶχαμε τηλεόραση θὰ τὸ ἔδειχνα, φωτογραφίες, Ἑλληνικὰ σχολεῖα νὰ παρελαύνουν στὴν Ἀδριανούπολη, τέλη 19ου αἰῶνος -προσέξτε, ἐπὶ Ὀθωμανῶν- κι ἀρχὲς 20ου αἰῶνος. Ἀκόμη καὶ Ὀθωμανοὶ ἀνέχονται κι ἔχω τὴν φωτογραφία τοῦ σχολεῖου τῆς Ἀδριανουπόλεως, τὴν δημοσιεύει ὁ καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Βακαλόπουλος στὸ βιβλίο του «Θράκη», παρέλαση Ἑλληνικῶν σχολεῖων. Καὶ γράφει μάλιστα, ἢ παραπομπή: «Ἦταν περήφανα τὰ Ἑλληνόπουλα διότι ἔκαναν τὶς καλύτερες παρελάσεις». Τὰ σχολεῖα ἔκαναν ἀνταγωνισμό παρελάσεων.

Ἄλλη ἀπόδειξη: 1921. Ὁ ἐθνοῖερομάρτυς Χρυσόστομος, τότε Μητροπολίτης Σμύρνης, τὸν ὁποῖο τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία μας ὡς ἅγιο, ὀργανώνει παρέλαση τῶν μαθητῶν στὸ στάδιο τῆς Σμύρνης. Μαθητικὴ παρέλαση μὲ βῆμα. Ὑπερήφανα τὰ παιδιὰ. Ἄρα πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ '36 ὑπῆρχαν παρελάσεις. Καὶ στὸ κάτω, κάτω καὶ στὴν Κύπρο ποὺ ρώτησα, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ '36 εἶχαν παρελάσεις τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Γιὰ νὰ δείχνουν στὴν Ἀγγλοκρατία ὅτι, ναί, εἴμαστε ἐδῶ καὶ κρατᾶμε τὴν Ἑλληνικὴ σημαία.

Κάτι ποὺ τὸ ἀνέχθηκαν οἱ Ὀθωμανοὶ καὶ οἱ Βρετανοὶ ἀποικιοκράτες θὰ τὸ καταργήσουν οἱ Ἕλληνες προοδευτικοί; Ἄν εἶναι δυνατόν; Εἶναι πρόοδος αὐτό; Εἶναι πρόοδος; Καὶ λένε, δηλαδή, ὅτι τὰ παιδάκια γίνονται ρομπότ κ.λπ. Τί εἶναι ἡ παρέλαση; Εἶναι συνεργασία, συντονισμός, αὐτοπειθαρχία... Δὲν εἶναι χρήσιμα γιὰ τὴ ζωὴ τους; Ὅταν μεγαλώσει ὁ ἄλλος, ὅταν γίνεῖ γιατρὸς καὶ χειρουργεῖ δὲν πρέπει νὰ ἔχει αὐτοπειθαρχία καὶ νὰ εἶναι συντονισμένος μὲ τοὺς γύρω του; Ὅποιαδήποτε δουλειὰ καὶ νὰ κάνει, εἶναι κακό, δηλαδή, ὅτι ἔμαθε τὴν πειθαρχία στὴν παρέλαση; Ἄν καὶ τώρα τελευταῖα βλέπω καὶ μία χαλάρωση νὰ ὑπάρχει σ' ὅλα αὐτὰ τὰ ὁποῖα συνθέτουν μία παρέλαση.

Δὲν εἶναι, λοιπόν, κατάλοιπο αὐταρχικῶν καθεστώτων. Εἶναι ἡ ἀνάγκη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ δηλώσει ὅτι καὶ ἡ νεολαία συμμετέχει στὶς ἐθνικὲς ἐορτές. Διότι καὶ νέοι πολέμησαν. Ὁ Ἱερὸς Λόγος τὸ '21 δὲν ἦταν νέα παιδιὰ; Στὴν πανεθνικὴ ἀντίσταση ἐναντίον τῶν Γερμανοῖταλῶν κατακτητῶν, δὲν εἶχαμε παιδιὰ; Παντοῦ, στὸν Κυπριακὸ ἀγῶνα δὲν εἶχαμε ἐφήβους; Αὐτὸ εἶναι παρέλαση. Τιμῶ τὴ νεολαία ποὺ ἀγωνίστηκε στοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνες.

Πᾶμε στὸ σχολικὸ βιβλίο, τὸ περίφημο τῆς 6ης Δημοτικοῦ. Θὰ μοῦ πεῖτε, μόνο αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα; Ἔ, νὰ σᾶς πῶ, ἐγὼ αὐτὸ πρόλαβα νὰ διαβάσω. Δὲν πρόλαβα ὅλα τὰ καινούργια βιβλία νὰ τὰ δῶ, γιατί ἦλθαν πολλὰ καὶ μαζεμένα.

Τὸ βιβλίο τῆς 6ης δημοτικοῦ, «Ἱστορία στὰ νεότερα καὶ σύγχρονα χρόνια» ὅπως λέγεται, γιὰ μένα ἀποτελεῖ σκάνδαλο. Ἀπὸ πλευρᾶς παιδαγωγικῆς τὸ θεωρῶ ἀπαράδεκτο. Ἀπὸ πλευρᾶς τῶρα ἱστορικῆς, ἀτεκμηρίωτο. Ἀπὸ πλευρᾶς ἐθνικῆς τουλάχιστον ἀναξιοπρεπές.

Προσφάτως βρέθηκα στὴν Πάτρα, ὅπου ἡ Μητρόπολις Πατρῶν εἶχε μία πολὺ καλὴ σκέψη νὰ τιμήσει μὲ ἐπιστημονικὴ ἡμερίδα τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανό, ὁ ὁποῖος ἐποίμανε τὴν Πάτρα τὴν ἐποχὴ τοῦ 1821 καὶ προετοίμασε τὴν Ἐπανάσταση καὶ τὴν ἐκήρυξε τὴν Ἐπανάσταση. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀποδεδειγμένα, μὲ τεκμήρια ποὺ ἄλλη φορὰ ἂν θέλετε μπορούμε νὰ τὰ ποῦμε. Καὶ ἐκεῖ, λοιπόν, συζητήθηκε κι ἔχει ἐνοχλήσει κάθε Χριστιανικὴ ψυχὴ καὶ κάθε Ἑλληνικὴ ψυχὴ ὅτι τὸ σχολικὸ βιβλίο τῆς 6ης Δημοτικοῦ: α) ἔχει μία ἀνακρίβεια γιὰ τὸ πρόσωπό του καὶ β) δὲν λέει τίποτε γιὰ τὴν προσφορὰ γενικὰ τοῦ κλήρου στὰ ἐθνικὰ ζητήματα. Τὸ βιβλίο, λοιπόν, αὐτὸ γιὰ τὴν Τουρκοκρατία, δὲν λέει πουθενὰ ὅτι ὁ κλῆρος εἶχε ρόλο ἀγωνιστικό, ἐκπαιδευτικό, τίποτε κι ὅταν φτάνει στὴν ἐπανάσταση, συρρικνώνει γενικὰ τὴν ἐπανάσταση σὲ μερικὲς σελίδες. Δὲν ὑπάρχουν ἤρωες, δὲν ὑπάρχουν θυσίες, δὲν ὑπάρχουν μαρτύ-

ρια, δὲν ὑπάρχουν πολεμικὰ κατορθώματα καὶ πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων δὲν ὑπάρχουν κληρικοί. Γιὰ νὰ σώσει τὰ προσχήματα, σὲ μία σελίδα ἔχει, ὑπὸ μορφὴν μινιατούρας, σὰν μικρὸ γραμματόσημο, μία εἰκόνα. Καὶ λέει: «Π. Π. Γερμανός, Ἐπίσκοπος Καλαβρύτων». Μά, Κύριε ἐλέησον, ἀφοῦ τὸ λέει ὅτι ἦταν τῶν Πατρῶν, τῶν Πατρῶν ὁ Ἐπίσκοπος. Πῶς τὸν κάνουν Καλαβρύτων; Διότι, σὰς λέω, ὅτι καὶ ἱστορικά, μὲ τὸ σύστημα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπῆρχε καὶ οἰκείος Ἐπίσκοπος, ὁ Κερνίκης καὶ Καλαβρύτων Προκόπιος. Δὲν ἦταν ὁ Γερμανός, Καλαβρύτων! Πατρῶν ἦτανε. Ἀλλά, ξέρετε, φαίνεται γράφουν τὰ βιβλία καὶ δὲν συνειδητοποιοῦν ὅταν λέμε «Παλαιῶν Πατρῶν» εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Παλαιᾶς Πάτρας. Διότι ἡ Ὑπάτη τῆς Φθιώτιδος ἦταν ἡ Νέα Πάτρα τότε. Αὐτὲς ἦσαν αἱ Παλαιαὶ Πάτραι, ἡ Πάτρα τῆς Πελοποννήσου.

Πέραν, λοιπόν, τῆς ἀνακρίβειας, δὲν ἔχει καμία ἐξήγηση. Γιατί τὸν ἀναφέρει; Δὲν λέει πουθενά. Τί ἔκανε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; Καὶ φυσικὰ δὲν ὑπάρχει οὔτε ὁ Γρηγόριος ὁ Ε΄, τίποτε, δὲν ὑπάρχει συμμετοχὴ τοῦ κλήρου στὰ ἐθνικὰ δρώμενα, ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς ἀναφέρεται στὸ κεφάλαιο περὶ παιδείας ὡς «Κοσμάς Αἰτωλός». Μά, ἦτανε ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας; Ἦταν μοναχός; Φοροῦσε σκουφάκι καὶ εἶχε κομποσκοῖνι; Δηλαδή, τὸ παιδί δὲν πρόκειται νὰ μάθει ποτὲ ὅτι ὑπῆρχε ἅγιος Κοσμάς. Μαθαίνει ἓναν διαφωτιστὴ «Κοσμάς Αἰτωλός, Ἀδαμάντιος Κοραΐς...» καὶ σὲ λίγο τὰ παιδιά μας θὰ νομίζουνε ὅτι ὑπῆρχε κάποιος κ. Κοσμάς –ἐπίθετο: Αἰτωλός– ποὺ φοροῦσε παπιγιόν, ὅπως κι ὁ Κοραΐς. Καὶ καθόταν σ’ ἓνα γραφεῖο στὸ Παρίσι κι ἔγραφε βιβλία. Πουθενὰ δὲν θὰ μάθει ὅτι μαρτύρησε, ὅτι κρεμάστηκε στὸ Κολικόντασι τῆς Βορείου Ἡπείρου.

Καὶ βεβαίως, φτάνουμε στὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ ἐκεῖ βλέπουμε: «Κεμάλ Ἀτατούρκ», ἀναμορφωτῆς τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας. Ὁ Κεμάλ! Καὶ ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐρμηνεία. Γιατί διαμαρτύρεται ὁ Κεμάλ; Γιατί μῆχαν οἱ Ἕλληνες. Καὶ ἐξηγεῖ γιατί διαμαρτύρεται ὁ

Κεμάλ: ἀλλὰ τὸ πῶς ἔφυγαν οἱ Ἕλληνες δὲν τὸ ἐξηγεῖ! Τὸ ὅτι ἀπὸ τὸ ’14 μέχρι τὸ ’22 γίνονταν συνεχεῖς σφαγές, διωγμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου στὴν Μικρασία καὶ στὸν Πόντο δὲν ὑπάρχει πουθενά. Ὁ Χρυσόστομος Σμύρνης; Ὑπάρχει χαμογελαστός! Δημοσιεύει τὸ σχολικὸ βιβλίο μία φωτογραφία: «Ὁ Χρυσόστομος ὑποδέχεται τὸν Ἑλληνικὸ στρατό». Ὑπονοούμενο; Ἔ, καλὰ ἔπαθε ἀφοῦ ὑποδέχθηκε τὸν Ἑλληνικὸ στρατό! Πουθενὰ δὲν λέει ὅτι ἔμεινε ἐκεῖ, ὄρθιος, πιστός, στὸ ποίμνιό του δίπλα καὶ μαρτύρησε, κατακρεουργήθηκε! Ἀφοῦ τὸν ἀναφέρει μέσα τὸ βιβλίο, τουλάχιστον ἄς ἔλεγε καὶ γιατί τὸν τιμοῦμε. Τὸν ἔχει μόνο φωτογραφία μὲ κάποιους Ἕλληνες στρατιῶτες. Ἡ δὲ Σμύρνη τί ἔπαθε, κατὰ τὸ σχολικὸ βιβλίο; Φωτογραφία: «Ἡ Σμύρνη καίγεται καὶ οἱ Ἕλληνες συνωσιζονται νὰ φύγουν». Ἄραγε τοὺς ἔφταιγε ἡ ὑγρασία, ὁ καιρὸς τοὺς πείραξε; 1.000.000 Ἕλληνες ἔτσι φύγανε; Δὲν τοὺς ἄρρεσαν τὰ καφενεῖα τῆς Σμύρνης καὶ ἀποφάσισαν νὰ φύγουν;

Δὲν ὑπάρχει πουθενὰ ἡ Ποντιακὴ γενοκτονία, δὲν ὑπάρχουν πουθενὰ οἱ σφαγές ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ἀπάντηση τῶν συγγραφέων: 1ο ἐπιχείρημα: Πρέπει ἐπὶ τέλους ἡ Ἱστορία νὰ μὴν εἶναι ἐθνικιστικὴ γιὰ νὰ γίνουμε φίλοι μὲ τοὺς Τούρκους. Μὰ μὲ συγχωρεῖτε, ἐγὼ δὲν λέω μέσα τὸ βιβλίο νὰ καλλιεργεῖ πολεμοχαρῆ αἰσθήματα, ἀλλὰ θὰ ἀρνηθοῦμε τὰ γεγονότα; Ὁ Διάκος τί ἔγινε; Τὸν πάτησε αὐτοκίνητο, δηλαδή; Τί θὰ λέμε; Καὶ ὁ Χρυσόστομος Σμύρνης δὲν εἶναι κομμάτι τῆς Ἱστορίας μας; Εἶναι δυνατὸν νὰ ἀλλάξει ἡ Ἱστορία; Κανένας λαὸς δὲν τὸ κάνει αὐτό. Ἄλλο τὰ πολεμοχαρῆ ἐπίθετα –ποὺ βεβαίως δὲν τὰ θέλουμε ὡς Χριστιανοί– κι ἄλλο νὰ φτάνουμε σὲ ραγιαδισμό. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὠραιοποιοῦμε τοὺς Ὀθωμανοὺς καὶ τοὺς Νεοτούρκους. Ἄλλο νὰ κόβουμε σκληρὲς ἐκφράσεις κι ἄλλο τὸ νὰ ἀρνούμεθα τοὺς ἥρωες καὶ τοὺς μάρτυρες τῆς πίστεως εἴτε εἶναι κληρικοί, εἴτε εἶναι λαϊκοί. Κι ἐπὶ τέλους, τί κερδίσαμε τὰ τελευταῖα χρόνια ποὺ ὑπάρχει μία ἄτυπη συμφωνία –μπορεῖ

νά είναι και γραπτή συμφωνία, δὲν τὴν ἔχω δεῖ- πὸν λέει ὅτι μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας νά βελτιώσουμε τὰ σχολικὰ βιβλία. Ἐγὼ βλέπω, ὅτι καὶ οἱ παραβιάσεις συνεχίζονται καὶ ἡ Κύπρος παραμένει κατεχόμενη καὶ οἱ Τοῦρκοι γιορτάζουνε τὴν ἄλωση τῆς Πόλης μὲ θεαματικὲς ἐκδηλώσεις καὶ στὶς 29 Αὐγούστου κάνουν παρελάσεις γιὰ τὴν Μικρασία. Καὶ ἔχουν ἀγάλματα μὲ τὸν τσολιὰ κάτω νά τὸν λογχίζει ἓνας Τοῦρκος φαντάρος γιὰ νά συμβολίζουν τὴν ἐκδίωξη τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἐπὶ πλέον, οἱ Τοῦρκοι πέραν τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας ἔχουν κι ἓνα ἄλλο μάθημα τὸ ὁποῖο λέγεται «Στοιχεῖα Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας» καὶ τὸ διδάσκει ἀξιωματικὸς ἐν στολῇ στὴ Β΄ Καὶ Γ΄ Λυκείου. Καὶ στὸ ὁποῖο μάθημα καλλιεργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι ἡ Ἑλλάδα νομίμως κατέχει μόνο τὰ ἐδάφη ποὺ ἔδωσε ὁ σουλτάνος τὸ 1830, δηλαδή ἡ Ἑλλαδίτσα, ἄντε καὶ τὰ Ἐπτάνησα τὰ ὁποῖα δὲν τὰ εἶχανε οἱ Τοῦρκοι. Ἡ Ἑλλαδίτσα τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, εἰδικὰ γιὰ τὴν Ἡπειρο, Μακεδονία, Θράκη, Νησιὰ τοῦ Αἰγαίου καὶ Κρήτη τὸ σχολεῖο τοὺς καλλιεργεῖ τὴν ἐντύπωση ὅτι τὰ ἄρπαξαν οἱ Ἕλληνες παρανόμως ὅταν βρῆκαν τὴν Τουρκία σὲ μία δύσκολη στιγμή καὶ ὅτι εἶναι ἀμφισβητούμενα.

Λοιπὸν, μὲ τὸ νά κόβω τοὺς ἥρωες ἀπὸ τὰ παιδιά, νά συρρικνῶνῶ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση σὲ λίγες σελίδες καὶ νά ἀρνοῦμαι ἥρωες καὶ μάρτυρες καὶ νά ἀρνοῦμαι γενοκτονίες, τί κάνω; Κάνω Ἱστορία; Σὲ λίγο θὰ ῥθουνε οἱ Εὐρωβουλευτές, θὰ μιλοῦν γιὰ Ποντιακὴ γενοκτονία ὅπως ἤδη μιλοῦν γιὰ Ἀρμενικὴ γενοκτονία καὶ δὲν θὰ τὴν ἀναφέρουν τὰ σχολικὰ βιβλία τὰ Ἑλληνικά. Θὰ λέμε ὅτι ἔγινε φιλικὴ ἀνταλλαγὴ πληθυσμῶν. Δὲν μᾶς ἄρσεσε τὸ κλίμα στὸν Πόντο!

Λοιπὸν, αὐτὰ τὰ πράγματα πιστεύω ὅτι δείχνουν μία λανθασμένη πορεία τῶν σχολικῶν βιβλίων -δὲν λέω, ὅλων. Πρὸς Θεοῦ, ἐπαναλαμβάνω: Δὲν γενικεύω. Δὲν εἶναι ὅλα μαῦρα ἢ ἄσπρα. Ὑπάρχει ὁμως σαφὴς προβληματισμὸς γιὰ ὀρισμένα κείμενα τῶν σχολικῶν μας βιβλίων.

Ἐνα ἐπιχείρημα μὲ τὸ ὁποῖο κλείνω τὴν συζήτηση εἶναι ὅτι πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι ἡ κοινωνία ἀλλάζει ἔχουμε καὶ μετανάστες, δὲν ἔχουμε μόνον Ἕλληνες.

Ἡ δική μου ἀπάντηση εἶναι διπλῆ: Στὸ Νομικὸ ἐπίπεδο τὸ θέμα ἔχει λυθεῖ μὲ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἐπιτρέπεται, στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ὅποιοσδήποτε -ὄχι μόνον ἀλλοδαπὸς ἀλλὰ καὶ Ἕλληνας, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι Ὀρθόδοξος- νά ἀποχωρεῖ. Βγαίνει καὶ δὲν ἔχει καμία συνέπεια εἶναι νόμιμο δικαίωμά του. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, ἀρχίζω καὶ διερωτῶμαι γιὰ μισὸ λεπτό, τότε, ἅμα ἀρχίσουμε καὶ λέμε: «Τοὺς ἐνοχλεῖ κι ἡ Ἱστορία, τοὺς ἐνοχλεῖ κι ἡ Γραμματικὴ...». Κι ἐμένα ὡς Χριστιανὸ μὲ ἐνοχλεῖ ὁ Δαρβίνος. Τί πρέπει, δηλαδή, τὸ παιδί μου νά μὴν κάνει Βιολογία; Κι ἐμένα ὡς ὁπαδὸ τοῦ πολυτονικοῦ συστήματος μὲ ἐνοχλεῖ ἡ Γραμματικὴ τοῦ μονοτονικοῦ. Τί πρέπει, τὸ παιδί μου νά βγαίνει ἀπὸ τὸ σχολεῖο τὴν ὥρα τῆς Γραμματικῆς; Καὶ τὸν ἄλλο, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰρηνιστῆς-πασιφιστῆς τὸν ἐνοχλεῖ ἡ Ἱστορία ἐπειδὴ μιλάει γιὰ πολέμους. Ποῦ θὰ πᾶμε τελικά; Μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι τὸν ἓνα τὸν ἐνοχλεῖ, τὸν ἄλλο τὸν ἐνοχλεῖ... Τὸν ἄλλο, τὸν ἐνοχλεῖ ἡ Σημαῖα. Θὰ τὴν καταργήσουμε κι αὐτὴ ἐπειδὴ ἔχει τὸ σύμβολο τοῦ Σταυροῦ;

Κάθε χώρα ἐπιτέλους πρέπει νά ὀρίσει ὅτι ἔχει ἓναν πολιτισμὸ καὶ κάποιες ἀξίες. Εἶδατε ἡ Ἰταλία τί εἶπε μὲσω τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας: «Ὁ Ἐσταυρωμένος εἶναι ἡ βάση τοῦ πολιτισμοῦ μου. Ὅποιος θέλει νά ζεῖ στὴν Ἰταλία καὶ νά πηγαίνει σχολεῖο θὰ σέβεται τὸν πολιτισμὸ μου».

Ἔτσι εἶναι. Καὶ ἡ Ἑλλάδα πρέπει νά ὀρίσει ἐπιτέλους τὶς βάσεις τῆς παιδείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Σεβαστὸ τὸ δικαίωμα τῆς ἑτερότητας. Ὅποιος ἔχει πρόβλημα θρησκευτικὸ, στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν μπορεῖ νά ἀποχωρήσει, ἀλλὰ ἡ Ἱστορία εἶναι Ἱστορία. Ἡ Γεωγραφία μας εἶναι Γεωγραφία. Ἡ ἐθνικὴ μας συνείδηση εἶναι αὐτὴ. Καὶ στὸ κάτω, κάτω, αὐτὰ ποὺ διδάσκουμε ὡς Ἑλληνικὴ παιδεία, ἐγὼ πιστεύω ὅτι εἶναι πανανθρώπινα.

ΑΝΑΜΝΗΣΗ

τῆς κ. Άννας Μπουρδάκου,
μέλους τοῦ Δ.Σ. τῆς Π.Ε.Γ.

Ἡ «Σκοπιά» κηρύττει ὅτι τὸ «Κυριακὸν Δείπνον», τὸ ὁποῖον ὀνομάζει ἀνάμνηση, πρέπει νὰ τελεῖται μία φορὰ τὸν χρόνο, τὴν 14ῃ τοῦ μηνὸς Νισάν, κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸ ἡμερολόγιο (περίπου στὰ μέσα τοῦ δικοῦ μας Ἀπριλίου).

Χρησιμοποιεῖ κόκκινο κρασί καὶ ἄζυμα (γαλέτα) «σύμβολα» ἢ «ἐμβλήματα», ὅπως τὰ ὀνομάζει. Ἀπὸ αὐτὰ παίρνουν μόνο οἱ «χρισμένοι» -ὅσοι ἔχουν ἀπομείνει ἀπ' αὐτούς-, τὸ «πιστὸ ὑπόλοιπο», ὅπως τοὺς ὀνομάζει. Ἐὰν σὲ κάποια αἴθουσα, ὅπου γίνεται αὐτὴ ἢ τελετὴ δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνας τοῦ «ὑπολοίπου», δὲν λαμβάνει κανεὶς, διότι μόνον ὅσοι ἔχουν «οὐράνιο ἐλπίδα» παίρνουν ἀπὸ τὰ «ἐμβλήματα». Αὐτοὶ καὶ μόνο αὐτοὶ εἶναι ὁ «πνευματικὸς Ἰσραήλ», οἱ «ἀδελφοὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ», τὰ μόνα «μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ», τῆς «Ἐκκλησίας» του.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι ὀπαδοὶ ἀποτελοῦν τὸν «πολὸν ὄγλο», αὐτοὶ παρευρίσκονται ἀπλῶς σάν παρατηρητὲς γιατί οὔτε «πνευματικὸς Ἰσραήλ» εἶναι, οὔτε «μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ». Μάλιστα, ἐνῶ παρακολουθοῦν

ὅλη αὐτὴ τὴν παράσταση, ψάλουν τὸν ὕμνο 87 ἀπὸ τὸ ὕμνολόγιο τῆς «Σκοπιάς», ὅπου λέγει: «Κρασί ἀγνὸ εἶναι στὸ τραπέζι καὶ ἄζυμο ψωμὶ ἐπίσης. Εἶναι σύμβολα δείπνου ἀναμνήσεως καὶ τροφὴ τοῦ πιστοῦ γιὰ ζωὴ».

Παρατηροῦμε τὸ μέγεθος πλύσεως ἐγκεφάλου τῶν ὀπαδῶν ἀπὸ τὸν «δοῦλο». Ἔτσι, παρουσιάζεται ἓνα μεγάλο πλῆθος «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» νὰ ψάλουν τὸν ὕμνο δηλώνοντας τὴν ἀπιστία τους. Στὸ τέλος αὐτῆς τῆς τελετῆς, τὸ κρασί καὶ τὴν γαλέτα τὰ τρώγουν ὅποιοι προφθάσουν ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους τοῦ «πολλοῦ ὄγλου», ἀκόμη καὶ μικρὰ παιδιά. Αὐτὸ τὸ αἰτιολογοῦν ὅτι αὐτὰ τὰ ἐμβλήματα ἔχουν ἀξία μόνο κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐορτῆς.

Ἄς ἐξετάσουμε ὅμως ποιὸ Πάσχα ἔφαγε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Τὸ Ἰουδαϊκὸ μὲ ἄζυμα ἢ τὸ Χριστιανικὸ μὲ ἔνζυμο ἄρτο.

Τὰ ἄζυμα τρώγονταν τὴν 15ῃ Νισάν (Λευϊτικὸ ΚΓ' 5-8). Τὸ Ἰουδαϊκὸ Πάσχα, κατὰ τὸν νόμο, ἐορταζόταν μὲ ἄρνι, ἄζυμα καὶ πικρὰ χόρτα, ἐνῶ τὸ Χριστιανικὸ Πάσχα

Ὅταν στὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ διδάσκουμε τὴν Ἀντιγόνη πὺ λέει: «Οὐ τοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν» δηλαδή «δὲν γεννήθηκα γιὰ νὰ μισῶ, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀγαπῶ ...» αὐτὸ εἶναι ἓνα μήνυμα Ἑλληνικῆς παιδείας, πὺ νομίζω τὸν κάθε ἄλλοδαπὸ πὺ ζῆ στὴ χώρα μας τὸν μαλακώνει. Καὶ βλέπει ὅτι ἐμεῖς ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα δὲν θέλουμε νὰ μισοῦμε. Καὶ ὅταν διδάσκουμε στὰ Θρησκευτικὰ τὴν παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου εἶναι ὅ,τι πὺ γλυκὸ καὶ ἀνθρώπινο ἔχουμε νὰ διδάξουμε. Τὸν βλέπει τὸν μετανάστη; Ἀντιθέτως! Τοῦ δείχνει ὅτι ἐδῶ σ'αὐτὴν τὴν κοινωνία θέλουμε νὰ ἀγαποῦμε

καὶ νὰ σεβόμεθα τὰ δικαιώματα καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἄλλου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει πιστεύω, ὅτι χρειαζόμαστε μία ποιοτικὴ ἐπανάσταση στὴν Παιδεία μας. Μιὰ Παιδεία πὺ νὰ δίνει πρότυπα, νὰ μιλά γιὰ ἥρωες, γιὰ Ἁγίους, γιὰ μάρτυρες, γιὰ ἐθνικοὺς εὐεργέτες, παράλληλα μὲ τὶς γνώσεις πὺ πρέπει νὰ δίνει. Γιατί ἂν δὲν προβάλλουμε ἐμεῖς τὰ πρότυπα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, κάποιοι ἄλλοι θὰ προβάλλουν τὰ πρότυπα τῆς παραβατικότητος, τῆς ἐγκληματικότητος, τῶν παραθρησκευτῶν καὶ ὁ Θεὸς νὰ βάλει τὸ χέρι του.

Προσευχόμεστε κι ἀγωνιζόμεστε!